

УДК 338.242: 658.14: 355.48

Ольшанська О.В., д.е.н., професор
Київський національний університет технологій та дизайну

Пузирьова П.В., д.е.н., професор
Київський національний університет технологій та дизайну

ІННОВАЦІЙНА ЕКОСИСТЕМА ЯК ДОМІНАНТА У ВІДНОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Післявоєнне відновлення України потребує не лише відбудови фізичної інфраструктури, а й глибокої трансформації економіки на засадах інноваційності, сталого розвитку та конкурентоспроможності. Одним із ключових векторів цього процесу є формування та розвиток інноваційної екосистеми, яка повинна стати домінантою у прискоренні структурних змін та забезпеченні довгострокового зростання [1-5].

Інноваційна екосистема – це сукупність взаємопов'язаних суб'єктів (наукові установи, стартапи, бізнес, держава, освітні заклади, інвестори), які формують сприятливе середовище для створення, передачі та комерціалізації знань і технологій. До основних компонентів інноваційної екосистеми належать:

- інституційна інфраструктура (технопарки, інкубатори, кластери, хаби);
- освітньо-науковий сегмент (університети, НДІ, прикладна наука);
- фінансово-інвестиційна складова (венчурний капітал, гранти, державні програми підтримки);
- регуляторно-правове поле (законодавство у сфері інтелектуальної власності, інноваційної діяльності, цифровізації);
- соціальний капітал (культура інновацій, людський потенціал, підприємницька активність).

Важливість інноваційної екосистеми для післявоєнного відновлення обумовлюється тим, що повоєнний період – це не лише виклик, а й унікальне вікно можливостей для оновлення економічної моделі України. Серед причин, чому саме інновації повинні бути домінантою цього процесу варто відзначити:

- необхідність швидкої модернізації економіки – розвиток на засадах традиційного ресурсоємного підходу вже не є ефективним, потрібні високотехнологічні рішення, що дозволяють досягати результатів з меншими витратами;
- міжнародна підтримка та інтеграція у глобальні ринки – післявоєнна Україна має історичний шанс інтегруватись у європейський науковий і економічний простір через інноваційні проекти та програми;
- підвищення стійкості до майбутніх криз – сильна інноваційна система дозволяє швидко адаптуватися до змін і запроваджувати антикризові рішення (зокрема цифрові платформи, автоматизацію, «зелені» технології);
- розвиток людського капіталу – створення інноваційного середовища стимулює молодь до залишення в країні, сприяє реінтеграції ветеранів через освіту та підприємництво, а також поверненню українських фахівців із-за кордону.

Незважаючи на потенціал, існує низка бар'єрів, які гальмують розвиток інноваційної екосистеми в Україні: недостатнє фінансування наукових досліджень та розробок (R&D); відтік кадрів за кордон, «brain drain»; слабка взаємодія між бізнесом, наукою та державою; бюрократичні бар'єри для запуску стартапів; низький рівень комерціалізації наукових результатів. Подолання цих перешкод вимагає скоординованої політики, зокрема: розробки національної стратегії інноваційного розвитку в умовах післявоєнного відновлення; стимулювання співпраці між університетами та підприємствами; підтримки регіональних інноваційних хабів; залучення приватного капіталу до інноваційних проєктів; реалізації грантових програм для молодіжного підприємництва [1-5].

Практичні кроки для реалізації інноваційної моделі можуть бути представлені таким чином:

1. Інституціональні реформи (спрощення процедур для реєстрації бізнесу, захисту інтелектуальної власності, дерегуляція);
2. Підтримка стартапів і технологічних компаній (через державні фонди, акселератори, доступ до міжнародних ринків);
3. Освіта та перекваліфікація кадрів (запуск програм з розвитку STEM-освіти, цифрової грамотності, підприємництва);
4. Цифрова трансформація держави та економіки (е-урядування, електронні платформи для закупівель, логістики, освіти);
5. Міжнародна кооперація (участь у програмах Horizon Europe, цифрових кластерах ЄС, трансфер технологій).

Отже, інноваційна екосистема має стати не просто інструментом, а ядром нової моделі економічного зростання України в післявоєнний період. Саме вона дозволяє поєднати людський капітал, технології, підприємницьку ініціативу та міжнародне партнерство в єдиний механізм модернізації країни, де її успішне формування це шанс для України не лише відновитися, а й стати конкурентоспроможною економікою XXI століття.

Список використаних джерел:

1. Соколова, Л., Іванова, В., & Верясова, Г. (2021). Сучасна інноваційна економіка: від піраміди Маслоу до глобальної конкурентоспроможності країни. Економіка та суспільство, (26). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-43>.
 2. Модернізація економіки: сучасні реалії, прогнозні сценарії та перспективи розвитку: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (28-29 квітня 2021 р., м. Херсон). – Херсон: Видавництво ФОП Вишемирський В.С., 2021. – 448 с.
 3. Ніжейко, К., & Залевський, М. (2025). Роль цифровізації в стратегії відновлення економіки України. Сталий розвиток економіки, (2 (53), 384-390. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-53>.
 4. Ліба, Н., Турянчик, Ю., & Лендел, М. (2025). Інноваційні стратегії розвитку бізнесу в умовах післявоєнного відновлення України: виклики інтеграції та роль підприємницької активності. Сталий розвиток економіки, (2 (53), 329-334. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-45>
- Pushpanathan G., Elmquist M., (2022). Joining forces to create value: The emergence of an innovation ecosystem. Technovation, 115, 2022, 102453.